

Сучасний стан дистанційної підготовки в Україні за спеціальністю «Міжнародні економічні відносини»

Проведено аналіз стану дистанційної підготовки в Україні за спеціальністю «Міжнародні економічні відносини». Виокремлено, що серед 13 навчальних закладів лише 3 здійснюють дистанційну підготовку фахівців за спеціальністю «Міжнародні економічні відносини», хоча більшість з них мають змогу проводити дистанційне навчання за іншими спеціальностями та освітніми програмами. Аргументовано, що запровадження дистанційних технологій в освітній процес зумовлено певними чинниками, серед яких переважає стрімкий розвиток інформаційно-комунікативних технологій.

Ключові слова: освітній процес, міжнародні економічні відносини, дистанційні технології, Україна.

Закон України «Про вищу освіту» визначає основним пріоритетом підготовку «конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях». Серед основних принципів державної політики у сфері вищої освіти Закон визначає: сприяння сталому розвитку суспільства шляхом підготовки конкурентоспроможного людського капіталу та створення умов для освіти протягом життя; доступність вищої освіти; міжнародну інтеграцію та інтеграцію системи вищої освіти України у Європейській простір вищої освіти [2].

Реалізація зазначених пріоритетів вимагає суттєвої модернізації вітчизняної освітньої системи. Політика модернізації освітніх систем розвинених країн усе більше орієнтується на розвиток дистанційної освіти. До того ж, випереджальний або запізнений розвиток дистанційних технологій визначається як об'єктивним розвитком відповідної інфраструктури (інформаційної, організаційної, ринкової тощо), так і зацікавленістю органів влади й управління освітою і самим розумінням суті модернізації. Сьогодні однією з головних детермінант цивілізаційних змін є інформаційна революція, що актуалізує проблему модернізації освіти у відповідь на її виклики.

Дослідження з питань дистанційного навчання базуються на методологічних працях багатьох науковців. Зокрема, теоретико-методологічні основи досліджувалися С. Гончаренко, І. Зязюном, Н. Ничкало, І. Підласим; дидактичні основи дистанційного навчання подані у працях В. Галузинського, М. Махмутова, П. Юцявічене; психологічні основи системи дистанційного навчання розглядалися Л. Виготським, П. Гальперінім, Н. Талізінюю [4, 8, 9].

Популярність і затребуваність дистанційного навчання на основі інтернет-технологій (e-learning), особливо в системі вищої освіти, зростають із кожним роком. Це пов'язано з економією ресурсів і часу, можливістю отримувати освіту без відриву від виробництва, розширенням сфери додаткової, у тому числі післядипломної освіти, коли мотивацію студентів формують не стільки дипломи й сертифікати, скільки конкретні знання й компетентності [7].

Сьогодні потреба в удосконаленні кадрового ресурсу в Україні, що адаптований до вимог часу та володіє новітніми інформаційними технологіями, є першочерговою. Одним зі шляхів підвищення професіоналізму фахівців із міжнародних економічних відносин є ефективне функціонування й удосконалення системи їхньої підготовки та підвищення кваліфікації. Особлива роль тут належить дистанційному навчанню [6].

Сучасний стан дистанційної підготовки фахівців за спеціальністю «Міжнародні економічні відносини» наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Загальна характеристика стану дистанційної підготовки за спеціальністю «Міжнародні економічні відносини» в університетах України

№ з/п	Навчальний заклад	Наявність можливостей дистанційної освіти	Освітні рівні	
			бакалавр	магістр
1.	Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ	–	–	–
2.	Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ	у розробці	–	–
3.	Луцький національний технічний університет, м. Луцьк,	–	–	–
4.	Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів	http://itcentres.lnu.edu.ua/e-learning/	окремі дисципліни	–
5.	Міжнародний науково-технічний університет ім. Юрія Бугая, м. Київ	http://dl.istu.edu.ua/	–	–
6.	Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне	http://nuwm.edu.ua/nni-zdn	–	–

7.	Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, м. Одеса	http://study-ua.onu.edu.ua/	1–3 курси	+
8.	Полтавський університет економіки і торгівлі, м. Полтава	http://vstup.puet.edu.ua/dystantsijne-navchannya/	–	–
9.	Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк	http://194.44.187.60/moodle/course/index.php	–	–
10.	Університет державної фіскальної служби України, Київська обл., м. Ірпінь	–	–	–
11.	Університет «КРОК», м. Київ	http://www.krok.edu.ua/ua/pro-krok/pidrozdili/navchalni/tsentr-distantsijnogo-navchannya	–	–
12.	Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, м. Харків	http://dist.karazin.ua	1–4 курси	–
13.	Хмельницький національний університет, м. Хмельницький	http://dn.khnu.km.ua/dn/default.aspx	–	–

Як видно з наведених даних, складених нами, в Україні дистанційна підготовка фахівців за спеціальністю «Міжнародні економічні відносини» здійснюється на низькому рівні – серед 13 ВНЗ, що випускають економістів-міжнародників, лише три мають дистанційну форму навчання:

1. Львівський національний університет імені Івана Франка (м. Львів) – репрезентовано окремі професійно орієнтовані дисципліни спеціальності;

2. Одеський національний університет імені І. І. Мечникова (м. Одеса) – переважають загальнонаукові або загальноекономічні дисципліни, фахові дисципліни репрезентовані недостатньо.

3. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (м. Харків) – за винятком іноземної мови, поступово всі дисципліни спеціальності переводяться в дистанційну форму.

До того ж, 9 з 13 навчальних закладів уже мають можливості реалізації дистанційної форми навчання за іншими спеціальностями та освітніми програмами.

Згідно з дослідженням Міністерства освіти і науки України [1], в Україні близько 30 % навчальних закладів заявили про те, що вже мають або планують організувати навчання в дистанційному режимі. Однак най-

частіше за цим стоїть звичайна заочна форма навчання. Результати проведеного автором аналізу свідчать, що дистанційна форма навчання в Україні за спеціальністю «Міжнародні економічні відносини» становить лише 23 %.

Запровадження дистанційних технологій в освітній процес зумовлене такими чинниками:

- стрімким розвитком інформаційно-комунікативних технологій, який закладає фундамент для реалізації дистанційного навчання у світовому інтернет-просторі, що нівелює відстані між особистостями та інформацією [3];

- поширенням міжнародної академічної мобільності студентів через систему подвійних дипломів;

- підвищенням інтенсивності трудової діяльності та інтенсифікацією конкуренції за робочі місця, несприйняттям роботодавцями поєднання студентами роботи і навчання, роботою студентів за кордоном, наявністю власного бізнесу;

- структурою ринку освітніх послуг, де сектор університетської дистанційної освіти є ще недостатньо розвиненим: існує лише 9 ВНЗ в Україні, у яких реалізовано повний цикл дистанційної освіти [7] – дистанційну форму навчання. Інші ВНЗ або поєднують форми навчання (наприклад, є заочно-дистанційна форма навчання), або використовують дистанційні технології як засіб підтримки навчального процесу за іншими формами: підготовка фахівців за спеціальністю «Міжнародні економічні відносини» є заочно-дистанційною формою навчання;

- широкою популярністю освітніх інтернет-порталів, що пропонують відкриті безкоштовні масові онлайн-курси (*Prometheus* [9], *Coursera* [10] тощо);

- можливістю розробки дистанційних курсів «на продаж» стороннім споживачам ринку освітніх послуг із подальшим одержанням сертифіката державної установи, що є націленим на підприємців, профільних фахівців, студентів інших ВНЗ, викладачів, що потребують підвищення кваліфікації тощо.

Отже, у час інтернет-технологій багато аспектів нашого життя переноситься в Мережу, прискорюючи таким чином темпи розвитку інформаційного суспільства і долаючи географічні бар'єри. Не стає винятком і освіта. Дистанційна освіта є привабливою й ефективною формою навчання, що пояснюється певними її особливостями:

- базується на засадах індивідуального підходу у процесі навчання кожного студента;

- суттєво збільшує можливості традиційної заочної освіти – за рахунок формування освітнього інформаційного середовища, в якому студент може самостійно вивчати програмний матеріал;

- значно розширює коло осіб, котрим доступні навчальні ресурси;
- знижує вартість навчання;
- надає можливість навчатися у зручний для себе час і у зручному місці;
- дає змогу паралельно здобувати освіту в Україні та за кордоном;
- має велику соціальну значущість, оскільки дає змогу задовольнити в повному обсязі освітні потреби населення, в тому числі людям з обмеженими фізичними можливостями, реалізувати основні принципи «освіти упродовж усього життя».

Література

1. Дистанційна освіта [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.osvita.org.ua/distance>.
2. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37–38, ст. 2004 – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
3. Інститут дистанційних технологій навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://idtn.kneu.edu.ua>.
4. Моїсєєва Ю. Ю. Дистанційне навчання: інноваційна форма вищої освіти [Електронний ресурс] / Ю. Ю. Моїсєєва. – Режим доступу : <http://ea.donntu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/7639/1/1.pdf>.
5. Prometheus – масові безкоштовні онлайн-курси [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://prometheus.org.ua>.
6. Світовий досвід організації та розвитку університетської системи дистанційного навчання / Укл. : І. В. Кулага, Д. О. Ільницький, С. О. Стрельник [та ін.]. – Київ, 2013. – 38 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [https://kneu.edu.ua/userfiles/education2_0/13-4713_verstka\(1\).pdf](https://kneu.edu.ua/userfiles/education2_0/13-4713_verstka(1).pdf).
7. Світовий досвід розвитку дистанційних форм освіти у вітчизняному контексті. Аналітична записка // Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1693>.
8. Толочко В. М. Проблемні аспекти дистанційної форми освіти та можливості її використання в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.provisor.com.ua/archive/2009/N11/padfo_119.php.
9. Шуневич Б. І. Тенденції розвитку дистанційного навчання у зарубіжній вищій школі [Електронний ресурс]. / Б. І. Шуневич. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em7/content/08sbishf.htm>.
10. Coursera. Online Courses From Top Universities [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ru.coursera.org>.

Особливості впровадження дистанційної освіти у вищих навчальних закладах і бізнесі

Досліджено особливості впровадження дистанційної освіти у вищих навчальних закладах і бізнес-структурах. Зокрема, проаналізовано сучасні тенденції впровадження дистанційної освіти у вищих навчальних закладах. Виділено ключові аспекти розвитку системи вищої освіти в контексті впровадження технологій дистанційного навчання. Оцінено сучасний стан розробки та реалізації внутрішньокорпоративних програм дистанційної освіти.

Ключові слова: дистанційна освіта, вищий навчальний заклад, бізнес-структура, технологія, програма.

Протягом останніх років освітні системи різних країн світу орієнтуються на дистанційну форму навчання. Такий процес модернізації освіти все більше пов'язаний із реалізацією завдань інформатизації, враховуючи зростаючу роль інформаційних та інтернет-технологій у сучасному суспільстві та бізнесі. Стратегічним напрямом стає забезпечення інтелектуального розвитку на основі швидкого оновлення знань, а також розвитку навичок ефективного використання інформаційних ресурсів.

Проблеми і перспективи розвитку дистанційної освіти досліджувалися багатьма вченими, серед яких – І. М. Ібрагімов [2], Є. С. Полат [3], М. Танась [4] та ін. Однак питання впровадження дистанційної освіти у ВНЗ та бізнес-структури досі залишаються недостатньо дослідженими.

Дистанційну форму навчання визнано пріоритетною у процесі реформ освітніх систем, що здійснюються зараз провідними країнами світу – США, Великою Британією, Канадою, Німеччиною, Францією тощо. Основним завданням реформування є підготовка необхідних суспільству кадрів у потрібній кількості за мінімальний час і за мінімальних витрат. За оцінками низки навчальних закладів (наприклад, Гарвардського університету та Технічного коледжу Вісконсіна), процес модернізації системи освіти має спиратися, по-перше, на прогнози щодо потреб суспільства у фахівцях різного профілю. По-друге, важливо визначити необхідну кваліфікацію, а також необхідні умови для підготовки фахівців. І, по-третє, реалізація реформ зараз неможлива без активного впровадження нових інформаційних технологій в освітній процес [1].

Відносно розширення і глобалізації освітнього простору в сучасному світі доцільно зазначити, що вони здійснюються через розвиток системи дистанційної освіти. Йдеться про можливості реалізації освітнього процесу в умовах, коли навчаються віддалено від навчальних центрів і використовують для взаємодії сучасні інформаційні і телекомунікаційні технології.